

MEDDIG MARAD ITT?

MEGNYITÓ BESZÉD CSANÁDI GÁBOR FOTO-KIÁLLÍTÁSÁN

Fleischer Tamás

Úgy tapasztaltam, a kiállítási megnyitó beszédnek három fontos kelléke van.

- (1) Legyen leírva, és olvassuk fel, – hogy látsszon, hogy komolyan vettük a feladatot.
- (2) Legyen kellően unalmas, hogy ne lopjuk el a levegőt a kiállító művész elől.
- (3) Legyen elég hosszú, hogy a meghívottaknak ne legyen az a kellemetlen érzésük, hogy csak a pogácsa miatt jöttek el.

Igyekszem mindhárom szabálynak eleget tenni.

Meddig marad itt?

Aki az utóbbi időben Csanádi Gáborral együtt megy valahová a városban, jól teszi, ha csak tömondatokban kommunikál vele. Egy hosszabb összetett mondat végére ugyanis könnyen azt veheti észre, hogy magában beszélt. Körülpillantva, Gábor jó eséllyel harminc méterrel hátrébb, éppen egy házból bukkan elő, diadalittas arccal. Nyitva talált egy kaput, és be tudott surranni az egyik udvarba egy-két felvételt csinálni.

A tanárok egy részének folyamatosan a fejében motoszkál a mondandója, és éjjel-nappal példákat gyűjt az előadásaihoz. Azt hiszem, Gábornál is így kezdődhetett: eleinte bizonyára adalékokat keresett városszociológia óráihoz, és ehhez fényképezett – illusztrációkat.

Nem tudom, megfogható-e az a pillanat, amikortól a szöveghez mellékelendő illusztrációk átfordultak, fókuszba kerültek, a vizuális témák keresése önálló életre kelt. A fényképezésből *fotózás* lett. Most mindenesetre ennek az utóbbi időszaknak az eredményeit látjuk a falakon, kiállítás formájában. A címe:

Meddig marad itt?

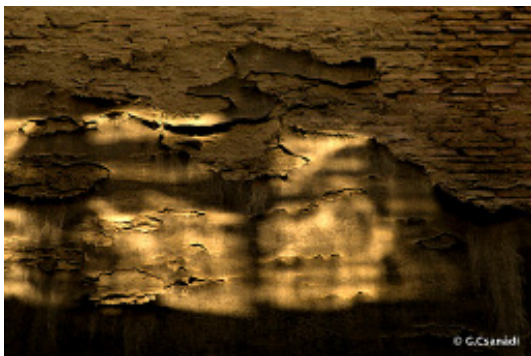
A plakáton egy lakásból kitett kredenc, a hátsó lépcső mellett. *Meddig marad itt?*

Mi persze további kérdéseket is hozzáfüzhetünk ehhez: Mennyire van útban? Mikor viszik el? Hová viszik el? Ki viszi el? Mi lesz vele? – Gábort nyilván nem zavarja, ha mi tovább érdeklődünk a kredenc múltja és jövője iránt, de őt, a Művészt ez mintha most kevésbé érdekelné. Arra kíváncsi, a jelenben hogyan *metsződnek össze* a dolgok, a jelen hogyan hordozza a történések lenyomatát.

Összemetsződések: az egyik kulcsszót már ki is mondtam. Három szóban próbálom ugyanis megragadni a képek üzenetét, egyben tagolva is a látottakat, a felszíntől haladva a mélyebb összefüggésekig.

Felületek, Összemetsződések, Átmenet. Ez lenne a három szó.

Felületek, – hámló vakolattal, rozsdás fémlapokkal, üvegtáblákkal. Ez valóban a felszín és a látványnak az esztétikai megközelítése. Nem csodálkoznék, ha Gábor számítógépén már egy józsefvárosi fal-minta, mondjuk a “Fény-kép” lenne az asztal háttérképe. Ide, a felületekhez sorolom a falakra és mindenre írt feliratokat is, bár ezek inkább mókás poénok, geg-ek.

Kedvencem a tárlat címére (Meddig marad itt) is választ kínáló “sose halunk ki”.

A síkból és az egyszerű poénok birodalmából kiemeli a közelítést a második kulcsszó, az **Összemetsződések**. Van a képeknek egy nagyobb csoportja, ahol a síkbeli mintázatok térbeli mintázatokkal találkoznak, – jobbra esetlegesen, véletlenszerűen, ideiglenesen. Falminta és rácsok, felület és árnyék, sík és mélység, tér és ólomablak, múlt és jelen, kor-

lát és padlóminta; sőt korlát árnyéka és padlóminta. Számomra a Fotós itt átrendezi

az idő tartományait, a *múlékony* helyet cserél a *tartóssal*. Az időtlennek, de mindenképpen idősnek számító százéves épületrész megcsillan a pillanat fényében; az unalmast, a régit, a kopottat felélénkíti a furcsán ráeső fénysugár, és pont ezt, azaz a pillanatot megörökíti a jószemű fotós. Most már számunkra ez a pillanat marad itt, (Meddig marad itt?) azaz a kép, amiben egyforma rangot nyert a két összetevő, a röpke fénysugár és a röpke évszázad.

Közben, persze gondolkozhatunk azon is, vajon mire vonatkozott eredetileg a Művész kérdése, hogy tudniillik “meddig marad itt?”. A kusza állapotokra, a rendetlenségre, a lepusztultságra – vagy éppen magukra a régi házakra, az értékekre, amiből meríteni lehet. Mindenesetre nagyon szelíden, tartózkodóan elemez a Művész. Nem mutatja illúziót keltően szépnek sem a múltat, sem az itt-ott épülő jövőt, egyik sem jelenik meg a képeken a másiknál fontosabbnak vagy jobbnak deklarálva.

Számomra a legfontosabb üzenetet a harmadik kulcsszó jeleníti meg: **Átmenet**. Az átmenetiséget érzékelteti a többször idézett tárlatcím is: „Meddig marad itt?”. Egy *tranzition* országnak, a *tranzition* időszaknak a megragadásához, jellemzéséhez Csanádi Gábor talált egy igazi, és a szó szoros értelmében *át-meneti* helyszínt: a belső városrészek belső udvarait. Ezek az udvarok se nem privát, se nem közösségi te-

rek; de nem hasonlítanak a régebbi korok feldíszített, reprezentatív fél-nyilvános belső tereihez, a kellemes tartózkodásra kialakított kávéházakhoz vagy a vásárcsarnokhoz sem. Nem, ezek a helyszínek egy kisszerű kor kisszerű fél-nyilvános terei, olyanok, amit senki sem érez magáénak: sem az ajtók mögötti lakók, sem a szűkebb (vagy akár tágabb) közösség. Ebből következőleg esetlegessé, közömbössé válik – éppen a használóik számára – az, hogy a körülmények így maradnak-e, a „díszletek” itt maradnak-e, *meddig maradnak itt*. Úgy tűnhet, a képek nézőiként néha jobban foglalkoztat minket ez a kérdés, mint a benn lakókat.

A lepusztultság, az elhanyagoltság, a szétmálló világ érzete külön megerősítést kap

attól, hogy Csanádi Gábor fotóin szinte nincsenek emberek. Ez elsőre igencsak meglepő, mármint, ha nem tudunk elszakadni attól a tényről, hogy a Mester amúgy mint a szociológia tanára keresi a kenyerét, azaz emberi viszonylatokkal foglalkozik. Valójában azonban a város és a megörökített *dolgok* mindenütt az emberi tevékenység lenyomatait mutatják be: hajdanvolt mesterek kovácsolt rácsozatait és ablakait látjuk, (Meddig marad itt?) meg különböző feliratokat hagyó emberek nyomait: márványtábla fölé szerelt üvegtáblát, sietve kitévő papírfecnit, vagy éppen nyilván hosszas munkával előkészített, sablonnal odafújott helyesírási hibát. (Meddig marad itt?)

A képek tehát *mégis* tudósítanak a díszletek között zajló életről is: bennem fel is merült, hogy bizony egy-egy lakónak szegezve is fel lehetne tenni a kérdést: **Meddig marad itt?** Ez az interjú azonban ezúttal elmarad, csak én pottyantam vissza a direkt értelmezés unalmas világába. – Láttuk, Csanádi Gábor másra, sokkal elvontabb összefüggésekre koncentrált.

Meddig marad itt?

Mivel egy tárlaton vagyunk, a kérdést persze föl lehet tenni magára a kiállításra vonatkoztatva is. *Meddig marad itt?* Ha szabad javasolnom, az ELTE-épület folyosóinak mindenképpen jót tenne, ha a zárthelyi eredmények és a tanrendi követelmények mellett a falakat valami más is díszítené. Ezek jó képek, és azt gondolom, hogy nyugodtan a falakon maradhatnának hosszabb időre – hogyne mondjam, “állandóra”.

Meddig marad itt?

Végül, mielőtt rám vonatkoztatva is felteszi valaki ezt a kérdést, gyorsan befejezem.

Csanádi Gábor munkásságáról lerántottuk a leplet; a kiállítás meg van nyitva!

2011. december 16.